

TJAŠA JAKOP

FONOLOŠKI OPIS GOVORA KRAJA DOBOVEC PRI ROGATCU (SLA T339)

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.30.1.09](https://doi.org/10.3986/JZ.30.1.09)

V prispevku je prikazan narečni govor kraja Dobovec pri Rogatcu (SLA T339), ki spada v srednještajersko narečje štajerske narečne skupine (z nekaj prehodnimi značilnostmi). Fono­loški opis prikazuje osnovne glasoslovne in naglasoslovne značilnosti tega govora in je nastal na osnovi narečnega gradiva, ki ga je za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA) zbral Jurij Rojs leta 1966. Gradivo je zapisano v stari Ramovševi fonetični transkripciji, zato je avtorica za potrebe fonološkega opisa narečne odgovore celotne vprašalnice pretvorila v sodobno slovensko fonetično transkripcijo.

Ključne besede: štajerska narečna skupina, srednještajersko narečje, fonološki opis, *Slovenski lingvistični atlas* (SLA), slovenščina

A Phonological Description of the Local Dialect of Dobovec pri Rogatcu (SLA Data Point 339)

This article presents the basic phonetic and accentual characteristics of the local dialect of Dobovec pri Rogatcu, which is part of the Srednještajersko (Middle Styrian) dialect in the Styrian dialect group. It describes the general phonological, phonetic, and accentual features of this dialect. The phonological description of this local dialect is based on dialect material collected by Jurij Rojs for the *Slovenian Linguistic Atlas* (SLA) in 1966. The material was written in the old Ramovš's transcription and has been transcribed into the modern Slovenian phonetic transcription for the purpose of this article.

Keywords: Štajersko (Styrian) dialect group, Srednještajersko (Central Styrian) dialect, phonological description, *Slovenian Linguistic Atlas* (SLA), Slovenian

Tjaša Jakop ■ ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana ■
tjasa.jakop@zrc-sazu.si ■ <https://orcid.org/0000-0002-1299-4431>

Prispevek je nastal v okviru projekta Raziskave ogroženih narečij v slovenskem jezikovnem prostoru (Radgonski kot, Gradiščanska, Hum na Sutli z okolico, Dubravica z okolico) (V6-2109, 1. 10. 2021 – 31. 8. 2024), ki ga sofinancirata Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/raziskave-ogrozenih-narecij-v-slovenskem-jezikovnem-prostoru-radgonski-kot>), projekta i-SLA – Interaktivni atlas slovenskih narečij (L6-2628, 1. 9. 2020 – 31. 8. 2024, ARIS in SAZU, <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/i-sla-interaktivni-atlas-slovenskih-narecij>) ter programov Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju (P6-0038) in Dediščina na obrobjih: novi pogledi na dediščino in identiteto znotraj in onkraj nacionalnega (P5-0408).

V mreži SLA so še naslednji bližnji kraji: Zibika (SLA T334), Ratanska vas (T337), Tlake (T338) in Podčetrtek (SLA T340).

1 UVOD

Narečni govor kraja Dobovec pri Rogatcu je v *Slovenskem lingvističnem atlasu* označen s točko T339. Spada v srednještajersko narečje štajerske narečne skupine (z nekaj prehodnimi značilnostmi). Diahrono ga uvrščamo v južnoštajersko narečno ploskev južne slovenščine (po Rigler 1963 in Šekli 2018: 340–341).

Glede na daljšanje starega skrajšanega akuta štajersko narečno skupino delimo na severna in južna narečja. Za južnoštajerska narečja, kamor prištevamo južni del srednjesavinjskega narečja, srednještajersko, kozjansko-bizeljsko in posavsko narečje, je značilno zgodnje podaljšanje starih akutiranih kračin in nezadnjih zlogih. Stari akutirani samoglasniki so se začeli razvijati vzporedno z dolgimi samoglasniki, zato so bili v teh narečjih refleksi stalno dolgih in starih akutiranih samoglasnikov v nezadnjih zlogih prvotno enaki, danes pa se od govora do govora precej razlikujejo predvsem v diftongih (po Rigler 1986: 147–157).

Avtorica prispevka je leta 2003 objavila fonološki opis bližnjega srednještajerskega govora vasi Šentvid pri Grobelnem (Jakop 2003),¹ 2010 in 2011 članka o glasoslovnih in oblikoslovnih posebnostih srednještajerskega šentviškega govora (Jakop 2010; 2011), 2022 pa fonološki opis srednještajerskega govora vasi Slivnica pri Celju (dalje Sliv.) (Jakop 2022).

Tokratni prispevek prinaša osnovne (na)glasoslovne značilnosti govora in njegov fonološki opis, ki je nastal na osnovi narečnega gradiva, ki ga je zbral in zapisal Jurij Rojs po vprašalnici za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA) leta 1966. Gradivo je v arhivu zapisano v stari Ramovševi transkripciji, za potrebe fonološkega opisa pa so narečni odgovori pretvorjeni v sodobno slovensko narečno fonetično transkripcijo.

V sklopu tematskega bloka *Slovenski govori na vzhodnem robu* so že bili objavljeni fonološki opisi govorov naslednjih krajev štajerske in panonske narečne skupine: T331 Slivnica pri Celju (Jakop 2022), T345 Bistrica ob Sotli (Gostenčnik 2022a), T397 Večeslavci (Gostenčnik 2022b), T414 Žetinci – Sichelendorf (Kumin Horvat 2022), T349 Kapele (Gostenčnik 2023), T392 Gomilica (Gostenčnik – Kenda-Jež 2023) in SLA T334 Zibika (Škofic 2024). Za uvodni prispevek v prvi tematski blok *Slovenski govori na vzhodnem robu* (1) glej Gostenčnik – Kenda-Jež – Kumin Horvat 2022.

1 Za potrebe *Slovenskega lingvističnega atlasa* je za srednještajerski govor v obliki fonološkega zapisa predstavljen govor kraja Šmarje pri Jelšah (OLA 18), ki ga je izdelala Martina Orožen leta 1981.

2 OSNOVNE (NA)GLASOSLOVNE ZNAČILNOSTI GOVORA

Srednještajersko narečje ima kot del jugovzhodnih narečij in južnoštajerske narečne ploskve naslednje lastnosti: (1) issln. * \bar{e}/\bar{o} > JV sln. * e_i/\bar{o}_u > J štaj. * e_{i_1}/\bar{o}_u > srednještaj. e_i/\bar{o}_u ; (2) issln. * \bar{e} - > Z in J sln. * \bar{e} - > J štaj. * \bar{e}_{i_1} - > srednještaj. e_i ; (3) issln. * \bar{e} > J štaj. * e_{i_2} > srednještaj. e_i ; (4) issln. * \bar{e}/\bar{o} - > Z in J sln. * \bar{e}/\bar{o} - > J štaj. * \bar{e}/\bar{o} - > srednještaj. \bar{e}/\bar{o} -; (5) issln. * \bar{e}/\bar{o} > JV sln. * \bar{e}/\bar{o} > J štaj. * \bar{e}/\bar{o} ; (6) issln. * \bar{e}/\bar{o} - > JV sln. * \bar{e}/\bar{o} - > J sln. * \bar{e}/\bar{o} - > J štaj. \bar{e}/\bar{o} ; (7) issln. * \bar{a} > srednještaj. \bar{e} ; (8) issln. * \bar{a} - > Z in J sln. * \bar{a} - > SV J štaj. * \bar{e} - (Šekli 2018: 340–341).

2.1 Odrzi naglašanih zložnikov v govoru Dobovca pri Rogatcu

Govor Dobovca pri Rogatcu (dalje Dob.) nima kratkih naglašanih samoglasnikov, saj so se vsi issln. kratki naglašeni zložniki v nezadnjem in zadnjem besednem zlogu naknadno podaljšali.

Odrzi znotraj izhodiščno dolgega vokalizma so: (1) issln. * \bar{e} > Dob. e_i ; (2) issln. * \bar{o} > Dob. o_u ; (3) issln. * \bar{e}/\bar{o} > Dob. e_r ; (4) issln. * \bar{o} > Dob. $o:/u_o$; in o_u ; (5) issln. * \bar{a} > Dob. $ie:/e_r$; (6) issln. * \bar{i} > Dob. i_r ; (7) issln. * \bar{a} > Dob. $\bar{a}:/a_r$; (8) issln. * \bar{u} > \bar{u}_r ; (9) issln. * \bar{i} > Dob. o_u in u_r ; (10) issln. * \bar{i} > Dob. $a(:)r$.

Odrzi znotraj izhodiščno kratkega vokalizma v nezadnjih besednih zlogih so: (1) issln. * \bar{e} - > Dob. e_i ; (2) issln. * \bar{e}/\bar{o} > Dob. $e:/ie_r$ in e_r ; (3) issln. * \bar{a} - > Dob. ie_r ; (4) issln. * \bar{o} - > Dob. o_u in $o:/u_o$; (5) issln. * \bar{o} - > Dob. o_r in o_u ; (6) issln. * \bar{i} - > Dob. $o:/o_u$ in u_r ; (7) issln. * \bar{i} - > Dob. i_r ; (8) issln. * \bar{a} - > Dob. $\bar{a}:/a_r$; (9) issln. * \bar{u} - > Dob. \bar{u}_r ; (10) issln. * \bar{i} - > Dob. $a(:)r$.

Odrzi znotraj izhodiščno kratkega vokalizma v zadnjih besednih zlogih so: (1) issln. * \bar{e}/\bar{o} - > Dob. ie_r ; (2) issln. * \bar{o} - > Dob. u_o ; (3) issln. * \bar{o} - > Dob. u_o ; (4) issln. * \bar{i} - > Dob. i_r in ie_r ; (5) issln. * \bar{a} - > Dob. $\bar{a}:/a_r$; (6) issln. * \bar{i} - > Dob. u_r ; (7) issln. * \bar{u} - > Dob. \bar{o}_r .³

Odrz za umično naglašeni *e* je ie_r . Odrz za umično naglašeni *o* je u_o . Odrz za umično naglašeni *a* je ie_r .

Poleg splošnoslovenskih naglasnih premikov so v govoru prisotni mlajši naglasni umiki tipa: $vis\acute{o}k$ > $visok$, Dob. $vi:sok$. Naglasni umik s cirkumflektirane zadnje dolžine je le delno izvršen: Dob. $'mie:s\acute{o}$ (tudi $me'so_u$) : Sliv. $me'so_u$, Dob. $'o:u\acute{k}a$, $'v\ddot{u}.xa$: Sliv. $o'ko_u$, $u'xo_u$, Dob. $'le:i\acute{p}o$ (tudi $le'po_u$) : Sliv. $le'po_u$; pogosta je morfologizacija naglasa (npr. $'sa:rce$, Med $'sa:rcj$).

2 V izvornem zapisu v stari Ramovševi fonetični transkripciji je zapisan fonetično, s kračino (Rojs 1966: 8), a je fonološko dolg (kot vsi naglašeni samoglasniki v govoru), zato je v prispevku zapis fonologiziran.

3 V izvornem zapisu je zabeležena fonetična kračina, v prispevku je zapis fonologiziran..

3 FONOLOŠKI OPIS

3.1 Inventar

3.1.1 Vokalizem

3.1.1.1 Dolgi naglašeni samoglasniki

<i>i:</i>		<i>ü:</i>		<i>u:</i>
<i>ie:</i> [iɛ:]				<i>uo:</i> [uo:]
	<i>ɛ:</i>		<i>õ:</i>	<i>ø:</i> [ø:]
	<i>e:i</i>			<i>o:u</i> [o:u]
	<i>e:</i>		<i>o:</i>	
		<i>â:</i>		
		<i>a:</i>	+	<i>a:r⁴</i>

3.1.1.2 Nenaglašeni samoglasniki

<i>i</i> [j]		<i>ü</i>		<i>u</i>
[ɛ]				<i>ó</i> [ø]
	<i>e</i>		<i>o</i>	
		<i>a</i> [â]	+	<i>l</i> <i>r</i> <i>m</i> <i>u</i>

3.1.2 Konzonantizem

3.1.2.1 Zvočniki

<i>m</i>				<i>v</i>	<i>u</i>
<i>n</i>	<i>l</i>	<i>r</i>			
[j]				<i>j</i>	

3.1.2.2 Nezvočniki

<i>p</i>	<i>b</i>			<i>f</i>	
<i>t</i>	<i>d</i>	<i>c</i>		<i>s</i>	<i>z</i>
		<i>č</i>		<i>š</i>	<i>ž</i>
<i>k</i>	<i>g</i>			<i>x</i>	

4 V izvornem zapisu je včasih zabeležena fonetična kračina, v prispevku je zapis fonologiziran.

3.1.3 Prozodija

Fonološko relevantno je mesto naglasa. Na naglašanih zlogih ni kolikostnih nasprotij; nekdanja kolikostna nasprotja se v nekaterih primerih odražajo s kakovostnimi. Inventar prozodemov vsebuje naglašene zložnike (*V:*) in nenaglašeno kračino (*V*). Naglas ni vezan na določeno mesto v besedi. Naglašeni samoglasniki so fonetično dolgi, nenaglašeni pa kratki.

3.2 Distribucija

3.2.1 Vokalizem

Dolgi samoglasniki lahko nastopajo samo pod naglasom.

Kratki samoglasniki nastopajo v nenaglašanih zlogih.

/ü/ ne more stati v vzglasju zaradi protetičnega /v/, ki nastopa pred njim (*'vü:ste* = usta, *'vü:zda* = uzda, *'vü:š* = uš, *'vü:xa* = uha 'uho').

3.2.2 Konzonantizem

3.2.2.1 Zvočniki

Zvočnik /v/ ne more stati pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju ter se tam premenjuje s /f/ (*'ba:rf* = brv, *'ča:rf* = črv, *'fti:čj*, *'ku:kafca*, *'gó:rfstaʃe:ʃe* 'velika noč', Rmn *s'tá:rešóf*, *'zɔ:ubóf*, *'č're:if*, prid m *'ži:fčŋ*, *'zd'ra:f*, *'p'ra:f*, *'fče:re* 'včeraj', *'f'kra:j* 'proč', *'fse:*, *'fpi:tj* = vpiti, *'fsi:ritj* se).

[ŋ] se izgovarja le v položaju pred velarom, npr. *'fi:ŋkište* = binkošti, *'já:ŋkã* 'kikla, krilo', *'pi:sajŋka* 'pirhi', *'p'la:jŋkã*, *'pleŋ'kã:ča* 'tesarska sekira', *'sã:jŋke* 'sani', *'ši:vajŋkã*, *'štã:jŋga* = štanga 'os', *'šte:ŋge* ~ *'šte:jŋge* = štenge 'stopnice', *'šu:ŋka*, *'ž'ga:jŋkë* 'žganci'.

3.2.2.2 Nezvočniki

Zveneči nezvočniki se pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju premenjujejo z nezvenečimi nezvočniki (*'sɔ:t* = sod, *'gã:t* = gad, *'ot'pa:r* = odprl 'odpreti', *'la:s* = laz, *'die:š* = dež, *'fjü:reš* 'koline', *'mɔ:š* ~ *'mo:uš*, *'k'ri:š* = križ 'križ (razpelo)', *'le:jmeš* = lemež, *'g'ruɔ:p* = grob, *'rɔ:p* = rob, *'zɔ:up* 'zob', Imn *'ž'rie:pcj* 'žrebe', *'ópxa'ji:ló* = obhajilo, *'b're:jik* = breg, *'jǒ:k* = jug 'južni veter, odjuga', *'k'rɔ:k* 'krog', *'s'ne:ik* = sneg, Rmn *'no:uk* 'noga').

3.2.3 Prozodija

Omejitev naglasnega mesta ni, naglašeni samoglasniki so možni v vseh besednih zlogih.

Dolgi samoglasniki so vedno naglašeni, kratki samo nenaglašeni, ponaglasnih dolžin ni. Naglašen je lahko kateri koli zlog v besedi. V večzložnicah sta lahko naglašena dva zloga, npr. *'gó:rfstaʃe:ʃe* 'velika noč', *'š'lã:f'ci:mer* 'spalnica (kamra)', *'dã:x'ci:mer* 'podstrešna soba'.

3.3 Izvor

3.3.1 Vokalizem

3.3.1.1 Dolgi naglašeni samoglasniki

issln.		Gradivo
<i>i:</i>	< *ī	'zi:t, 'si:n (Ded/Med/Imn 'si:nj), 'zi:r, 'li:st, s'tri:c, 'bi:k, 'ši:jek = šijnjak 'tilnik, k'ri:vec 'sevorni veter', 'vi:nó ~ 'vi:nu, 'li:ce, b'ri:je = brinje, s'vi:žā = svinja, pas'ti:r, g'li:sta, 'zi:ma, b'ri:tva 'britev', k'ri:; ⁵ Red kar'vi:; ⁶ Rmn li'di: 'ljudje', Imn/Rmn: kus'ti:, vi'sti: = uši, nu'či:, ó'či: ~ u'či:; b'li:žj = blizu'; prid m 'si:vě, zvó'ni:tj, s'j'si:tj, 2ed ži'vi:š = živiš, 3ed tj'si: = tišči, ži'vi:, zvó'ni:, le'ti:, t'pi: = trpi, gar'mi: = grmi, ró'si:; 1ed: 'vi:dim, 'pi:šem;
	< *i-	'li:pa, ži:vā, s'li:va, ž'li:ca, 'zi:la, 'ri:ba, g'ri:va, lu'pi:je = lupinje 'lupina', č're'pi:žā = črepinja, ro'či:ca, br'dā'vi:cā = bradavica, le'si:ca = lisica, p'se'ni:ca ~ še'ni:ca, ku'si:ca ~ kó'si:ca = koščica 'splošno ime za sadne koščice; pečka', le'vi:ca, res'ni:ca, ple'ni:ca, se'ki:ra, og'ji:še = ognjišče, Imn f'ti:čj, 'vi:lce = vilice; škró'pi:tj ~ škru'pi:tj = škropiti 'kropiti', ló'vi:tj; 3ed b'li:ska se, prid m p'li:tkj = plitev, prid ž 'ki:sala, 'zi:tó, 'ši:la = šilo, kó'pi:tó, ⁷ kó'ri:tó, ka'di:ljca = kadirnica 'kadilo';
	< *-i	'si:r, ž 'mi:š, 'ni:t, 'ri:t 'zadnjica', ⁸
	< *i	prid m 'vi:sok;
	< *i	po umiku naglasa z zadnjega kratkega zaprtega zloga
	< *i	po umiku naglasa
	v izposojenkah	'ši:vajjkā;
		'ci:gl = cigel 'opeka', f'i:ma = birma, 'xi:ša = hiša 'hiša, dnevna soba', 'xi:ška 'soba, v katero je vhod iz dnevne sobe (hiše)', 'ki:klā 'krilo', k'ri:š, b'ri:tóf in 'ci:ntor 'pokopališče', k'róm'pi:r, mar'ti:nček, 'mi:za, 'pi:sker ⁹ 'lonec', óšta'ri:žā ¹⁰ 'gostilna', kme'ti:žā, ¹¹ fa'mi:lja, ¹² ž'ni:der 'krojač', ž'ni:derca 'šivilja', Imn 'di:le 'podstrešje', f'i:ŋkište = binkošti;

5 Tudi 'karf.

6 Z naglasno različico 'ka:rvj.

7 Samostalniki srednjega spola večinoma ohranjajo spol, nekateri pa so se feminizirali. V primeru sam. kopito v govoru obstaja tudi feminizirana različica oz. obliko(slo)vna dvojica: kó'pi:tó in kó'pi:ta; tako še kó'le:žnó in kó'le:žina, kó'pi:tó in kó'pi:ta, po'le:žnó in po'le:žina, d're:žvó in d're:žvā, č're:žvó in č're:žvā, 're:bró in 're:brā itd. Samostalniki srednjega spola v množini izkazujejo prehod v ženski spol (npr. d're:žve, 'vü:lke 'me:žste), redko tudi v moški spol (npr. te'lie:tj, toda tudi te'le:tā).

8 Tudi 'mie:š, 'nie:t in 'rie:t.

9 Tudi 'luo:nec.

10 Tudi gos'ti:lna.

11 Tudi g'rō:nt.

12 Tudi dru'žina.

<i>ie:</i>	< *è-		<i>g'lie:žŋ</i> = gleženj, <i>'zie:nin</i> , ¹³ Red/Imn <i>'čie:re</i> in <i>'čie:rke</i> , ¹⁴ Ted <i>'čie:rkó</i> in <i>'čier</i> 'hči'; 1ed <i>'mie:lem</i> = meljem, 3ed <i>k'lie:ple</i> ;
	< *-è	redko v enozložnicah	1ed <i>ž'rie:m</i> = žrem;
	< umično naglašeneda *e		<i>'zie:na</i> , <i>'tie:ta</i> , <i>'sie:stra</i> ; <i>'čie:lò</i> ~ <i>'čie:ló</i> , <i>'die:blò</i> , <i>'sie:dlo</i> , <i>s'tie:gnò</i> 'stegno', <i>'tie:le</i> , <i>'čie:sŋ</i> , <i>ž'ie:lót</i> , Red <i>'mie:kle</i> ; nedol <i>'nie:sti</i> , 1ed <i>'nie:sem</i> , <i>'rie:čem</i> , 3ed <i>'nie:se</i> , <i>'pie:če</i> ; del -l ž ed <i>s'pie:kla</i> , <i>'nie:sla</i> , <i>'rie:kla</i> ;
	< e	po umiku naglasa	<i>g'rie:da</i> , <i>'pie:ta</i> ; prid ž <i>'mie:xka</i> = mehka, <i>'tie:ška</i> = težka;
	< *-è		<i>'zie:t</i> , <i>'vie:č</i> , ¹⁵
	< *-i		ž <i>'mie:š</i> , <i>'ni:t</i> , <i>'rie:t</i> 'zadnjica', ¹⁶ prid m <i>'sie:t</i> ;
	< *ā		<i>'lie:n</i> , <i>'mie:xŋ</i> , <i>'vie:s</i> ;
	< *ð-		<i>s'nie:xa</i> 'snaha', <i>'mie:ša</i> , ¹⁷ na <i>'tie:še</i> = na tešče; prid m <i>'lie:xek</i> = lahek, <i>'vie:škj</i> = vaški, 1ed <i>'zie:mem</i> , 1dv <i>'zie:mema</i> , 3ed: <i>'gie:ne</i> 'ganiti', <i>pre'mie:kne</i> ;
	< *-ž		<i>'die:š</i> = dež, <i>'pie:s</i> = pes, <i>'tie:š</i> = tešč, <i>'vie:s</i> = ves; ¹⁸
	< umično naglašeneda *a		<i>s'tie:ber</i> = steber, <i>'čie:ber</i> , <i>š'kie:gn</i> 'skedenj', <i>'pie:kló</i> 'pekel', <i>s'tie:za</i> , <i>'die:ska</i> , <i>'mie:gla</i> ; Med <i>'vie:si</i> ; prid m <i>'tie:mŋ</i> = temen;
	< *ě	po umiku naglasa z zadnjega kratkega zloga	<i>'die:kle</i> = dekle;
	< *ě-	v položaju pred m	<i>'tie:me</i> , ¹⁹ <i>b'rie:men</i> ;
	< *-ě	redko v enozložnicah v izposojenkah	<i>'die:t</i> = ded, <i>s'rie:n</i> = hren, <i>'sie:m</i> 'sèm'; <i>c'vie:k</i> 'žebelj', <i>k'mie:t</i> , <i>k'rie:mpļ</i> = krepelj, <i>'pie:per</i> 'poper', <i>'rie:tkvičā</i> , <i>s'tie:pix</i> 'vodnjak';
<i>e:</i>	< *è-		<i>ž'ie:nin</i> , ²⁰ <i>'me:la</i> = melja 'moka' (Jakop v SLA 3.3: 171), Red <i>'če:re</i> , ²¹ <i>'pe:rje</i> ; del -l m ed <i>'ne:só</i> ;
	< *è-		<i>'dē:tela</i> , <i>s're:ča</i> , <i>pòklē:kŋtj</i> = poklekniti;
	< *e	po umiku naglasa	del -l m ed <i>k'lē:čaó</i> ;
	< *ā		<i>'dē:n</i> = dan, prid m <i>bó'lē:n</i> in (po analogiji) prid ž <i>bó'lē:nā</i> ;
	v izposojenkah		<i>p'lē:t</i> 'pleteno ogrinjalo';

13 Tudi *ž'ie:nin*.14 Tudi *'če:re*.15 Tudi *'ve:č*.16 Tudi *'mi:š*, *'ni:t*, *'ri:t*.17 Tudi *'me:ša*.18 Toda *'vön* 'ven', *'vöné* ~ *'vüne* 'zunaj'.19 Tudi *'te:me*.20 Tudi *ž'ie:nin*.21 Tudi *'čie:re*.

<i>e:</i> < *ē < *ĕ- < *ē < *ĕ- < umično naglašenega *e za j < *ē ob r v primeru < *ĕ- ob r v v primerih v izposojenkah	'pe:č, 'le:t = led, 'me:t, pa'pe:ó = pepel, ve'če:r, ve'če:rja, zna'me:je = znamenje, č've:la = čbela 'čebela',²² je'se:n, 'še:st, Red i'me:na, prid m le'se:n, sne'že:n, prid ž ve'se:la; 'ze:le = zelje, 'se:dŋ = sedem, Imn dek'le:te 'dekle', ne'be:se (Rmn ne'be:s, Mmn v ne'be:sax), ne'be:škj, t're:ké = tretji, f'če:re 'včeraj'; i'me:, 're:p, vre'me:²³ pe:tek, pe:t, de've:t, de'se:t; pe:deset, de've:deset, ve:čj = večji; 1ed 've:žem, g'le:dam, p'le:šem, p're:dem, 3ed ze:be, del -l m ed 'ze:ó 'vzeti', s'pe:t; 'je:tre 'jetra', Red te'le:tá; 'je:sen 'jèsen', 'je:dŋ 'en, eden'; v're:sje; 're:pa, 've:varca = veverica; kómbi'ne:ža, p're:diga = pridiga, p're:dežŋcá = predižnica 'prižnica', 'še:ka ~ 'še:ká = Šeka 'ime krave po barvi', šek're:t 'stranišče', s'te:nge²⁴ 'stopnice', 'ce:kmešter = cehmešter 'cerkveni ključar', 'me:žner = mežner 'mežnar, cerkovnik', p'ce:sijá = procesija, 'že:gnaje 'blagoslov, žegnanje (farni praznik)', 'te:xŋ²⁵ 'ogrinjalo';
<i>e:i</i> < *ē < *ĕ- < *ǎ- v položaju pred prehodnim j v izposojenkah	s'me:ix, 'me:ix, g're:ix, s'ne:ik = sneg, 'le:is, k'le:it, b're:ik = breg, m'le:iko = mleko, g'je:izdó = gnezdo, 1ed s 'de:iló, d're:ivó = drevo, d'le:itó²⁶ = dleto, č're:ida, s're:ida, re:is, 're:isŋ, t're:ibóx,²⁷ s've:iča, z've:izda, s'te:iná, 'pe:išek, 'le:išjek = lešnjak 'lešnik', pón'de:ilek, p'le:itje, 'me:isŋc = mesec 'mesec, luna', 've:iter = veter, v're:ime,²⁸ č're:išjā 'češnja', b're:iskvā, be'se:ida, 'pe:istó 'pesto (leseni del kolesa, skozi katerega gre os)', prid m: s'le:ip, 'le:ip, v'm're:itj 'umreti', otp're:itj; b're:iza, 'ce:ista, ne've:ista, sm're:ika, st're:ixa, 'pe:ina, 'de:ikla, 1ed s 'le:itó, 'me:istó, k'le:inó in k'le:ina,²⁹ po'le:inó in po'le:ina, že'le:izo, p'le:iva, 've:ijá; 'se:ime ~ 'se:imen, ne'de:ila = nedelja, s've:ider = sveder, k'le:iše = klešče, Red ó're:ixa, 'de:ilatj, 're:izaté, 'se:ikatj, po've:idatj, ži've:itj, se'de:itj, t'p'e:itj = trpeti, smar'de:itj = smrdeti, m'le:itj, ž're:itj, 'je:istj; prid m 'pe:iše 'pasji', 3ed 'pe:ixne 'pahnniti'; d're:ita = dreta, 'le:ider 'usnje', Imn te'le:ige 'jarem';

22 Tudi f'če:la.

23 Tudi v're:ime.

24 Tudi s'te:inŋe.

25 Tudi 'tie:xŋ.

26 Tudi ž d'le:ita.

27 Tudi tre'bū:x ~ tre'bu:x.

28 Tudi v're:ime.

29 Pri nekaterih sam. srednjega spola se kaže tendenca po feminizaciji, npr. 1ed k'le:inó in k'le:ina, po'le:inó in po'le:ina, d're:ivó in d're:ivá, č're:ivó in č're:ivá, 're:bró in 're:brá itd.

<i>a:</i> ³⁰	< *<i>à</i>- < *<i>-à</i> < *<i>a</i> v položaju pred <i>j</i>³² < *<i>-j'</i> skupaj z <i>r</i> v izposojenkah	<i>k'la:dovec</i> 'kladivo', <i>'pa:lca</i> = palica, <i>'pa:met</i>, <i>ž'ga:ɟɲkè</i> 'žganci', <i>'ja:goda</i>,³¹ <i>Omn z 'va:mj</i> 'vi'; <i>b'ra:t</i>; prid m <i>z'd'ra:f</i>, <i>p'ra:f</i>; <i>m'la:j</i>; <i>ed'na:jst</i>, <i>dva'na:jst</i>, <i>pet'na:jst</i>, <i>d'va:jstj</i>; 2mn vel <i>'da:jte</i>; del -<i>l</i> m ed <i>'da:r</i> = drl, <i>c'va:r</i> = cvrl, <i>v'ma:r</i> = umrl, <i>'za:r</i> = žrl; <i>'a:jnšpanik</i> 'jarem za enega vola', <i>c'va:jšpanik</i> 'jarem za dva vola', <i>'ma:lca</i> 'malica', <i>'ša:jba</i> 'šipa', <i>'na:jgɟc</i> 'nagelj', <i>'xa:ntóx</i> in <i>'a:ntóx</i> 'brisača', <i>s'ma:rɲce</i> = šmarnice, <i>s'pa:jza</i> = špajza 'shramba', <i>'ta:užɲt</i> = tavžent 'tisoč';
<i>â:</i>	< *<i>ā</i> < *<i>-ā</i> < *<i>-ā</i> < *<i>ā</i> v primeru v izposojenkah	<i>'lâ:s</i>, <i>'pâ:s</i>, <i>g'lâ:n</i> = dlan, <i>g'râ:t</i>, <i>p'râ:x</i>, <i>v'râ:t</i>, <i>móž'gâ:ɲj</i>, <i>p'lâ:s</i>³³ 'kopica sena', <i>ó'tâ:vâ</i>, <i>x'râ:st</i>, <i>k'râ:l</i> = kralj, <i>kó'vá:č</i>, <i>z'j'dâ:r</i>, <i>kó'mâ:r</i>, <i>d'vâ:</i>, <i>'â:pnô</i>, <i>b'râ:dâ</i> ~ <i>b'râ:da</i>, <i>t'râ:vâ</i>, <i>g'lâ:vâ</i>, <i>p'lâ:xtâ</i> 'rjuha', <i>'pâ:zdüxâ</i> = pazduha, <i>x'lâ:pec</i>, <i>'pâ:jek</i>, <i>'zâ:jc</i>, <i>'zâ:jkla</i>, <i>Imn pôte'pâ:lɲce</i> 'trepalnica', <i>'sâ:jɲke</i> 'sani', <i>v'râ:te</i>, <i>ô'b'lâ:čnô</i> 'oblačno', <i>dómâ:</i>, prid m: <i>m'lâ:t</i>, <i>m'lâ:jšj</i>, <i>bó'gâ:t</i>, 1ed <i>'dâ:m</i>; <i>'gâ:ber</i> = gaber, <i>'kâ:šɟ</i> = kašelj, <i>'pâ:rkɟ</i> = parkelj, Red <i>b'râ:ta</i>, <i>'kâ:ča</i>, <i>m'lâ:ka</i>, <i>'zâ:ba</i>, <i>'mâ:ti</i>, <i>'mâ:ma</i>, <i>'mâ:cóxa</i>, <i>k'râ:vâ</i>, <i>g'lâ:kâ</i> = dlaka, <i>'bâ:ba</i>, <i>s'kâ:la</i>, <i>k'nâ:la</i> 'tnalo', <i>'jâ:bukó</i> ~ <i>'jâ:buka</i> ~ <i>'jâ:pka</i> 'jabolko, jablana', <i>lo'bâ:jâ</i> = lobanja, <i>'mâ:čkâ</i>, <i>s'lâ:mâ</i>, <i>'râ:nâ</i>, <i>'pâ:jčovna</i> = pajčevina, <i>s'râ:jca</i>, <i>'jâ:goda</i>,³⁴ 1ed/Imn <i>'jâ:jce</i> <i>la'gâ:tj</i>,³⁵ <i>kle'pâ:tj</i>, <i>'dâ:tj</i>, <i>s'pâ:tj</i>, <i>o'râ:tj</i>, <i>pótkó'vâ:tj</i> ~ <i>pótkó'vâ:té</i>, <i>sme'jâ:tj</i> <i>se</i>, <i>'kâ:</i> 'kaj'; <i>'gâ:t</i> = gad, <i>g'râ:x</i>; <i>'tâ:st</i>; <i>x'lâ:če</i>, <i>'kâ:ncɟ</i> 'prižnica', <i>'mâ:ɲkɟ</i> ~ <i>'mâ:ɲtɟ</i> 'plašč (ženski)', <i>'pâ:jɲ</i> 'fant', <i>s'tâ:la</i> = štala 'hlev', <i>mó'd'râ:s</i>,³⁶ <i>ž'nâ:bla</i> 'ustnice', <i>'â:kɟc</i> ~ <i>'xâ:kɟc</i> 'kljuka pri verigi', <i>k'râ:ncɟ</i> 'venec', <i>'vâ:ga</i>, <i>s'tâ:jɲga</i> = štanga 'oje', <i>ž'lâ:xta</i>, <i>g'râ:bɲ</i> = graben 'soteska', <i>'jâ:jɲkâ</i> 'kikla, krilo', <i>'fâ:jmešter</i> 'župnik', <i>s'pâ:rxert</i> 'štedilnik', <i>'fâ:sšek</i> = fašnjak 'pust'; Red <i>kus'tâ:jâ</i> 'kostanj';

30 Rojs (1966: 20–21) obravnava [â:] kot prosto različico brez jasne distribucije. Ker zbrano gradivo izkazuje razlike v distribuciji po izvoru, je izvor [â:] v FO predstavljen posebej, smiselnost takega prikaza bi lahko potrdila šele nova terenska raziskava na obsežnejšem gradivu.

31 Kot dvojnica z *â:* tudi *'jâ:goda*.

32 Lahko kot dvojnice z *â:*, npr. *ed'nâ:jst*, *d'vâ:jstj*.

33 Tudi *kó'pi:ca*.

34 Kot dvojnica z *a:* tudi *'ja:goda*.

35 Tudi *'lâ:gatj*.

36 Tudi *'muo:dres* po umiku naglasa z zadnjega kratkega zaprtega zloga.

<i>o:u</i>	< *ō		<i>'bo:uk</i> = bog, <i>'ro:uk</i> = rog, <i>p'lo:ut</i> , ³⁷ <i>z'vo:un</i> , <i>'po:ule</i> = polje, <i>za'po:uвет</i> = zapoved, <i>si'ro:uta</i> = sirota, <i>vz'no:užje</i> , <i>s'fo:ura</i> 'sora', Imn <i>d'ro:uže</i> , <i>s'to:u</i> = sto, <i>'hō:us</i> , <i>'hō:uxt</i> = noht, <i>'no:uč</i> , <i>'mo:uč</i> , <i>'ko:ust</i> , <i>s'no:učj</i> = sinoči, <i>pro'so:u</i> = proso, <i>se'no:u</i> , <i>ne'bo:u</i> , <i>dre'vo:u</i> , <i>le'po:u</i> ; ³⁸
<i>[o:u]</i>	< *ō-		<i>'ko:uža</i> = koža, <i>'vo:ula</i> = volja, <i>'xo:uja</i> , <i>'o:usn</i> = osem, <i>š'ko:uda</i> , <i>š'ko:urjā</i> ³⁹ = skorja, <i>su'bo:uta</i> ;
	< *ō̄		<i>d'ro:uk</i> = drog, <i>'po:ut</i> = pot, led <i>s'to:upam</i> , <i>'mo:uš</i> = mož, <i>x'lo:ut</i> = hlod, <i>'go:uska</i> , <i>'ro:ubec</i> , <i>'po:upek</i> , <i>'zo:up</i> = zob, <i>'rō:ukā</i> ; ⁴⁰
	< *ō̇-		<i>'gō:ubā</i> , <i>'to:učā</i> ; ⁴¹
	< *ō̄	po umiku novega cirkumfleksa (Furlan 2005: 407, op. 3)	<i>'go:usanca</i> = gosnica; ⁴²
	< *o	po umiku novega cirkumfleksa	<i>'o:yka</i> = oka 'oko';
	< *ī̄		<i>'zo:una</i> ; prid m <i>'do:užy</i> ;
	< *ī̇-		<i>'so:uzā</i> , Imn <i>'so:uze</i> , ⁴³ <i>'sō:unce</i> ;
	v izposojenkah		<i>'xo:ustijā</i> , <i>'ško:up</i> = škopa, <i>'šō:ušter</i> 'čevljar', <i>'bo:utra</i> ; ⁴⁴
<i>o:</i>	< *o	po umiku novega cirkumfleksa	<i>'o:tāvič</i> 'vnuka (druga otava)';
	v izposojenkah		<i>š'vo:ger</i> 'svak', <i>'lojteršek</i> = lojtršček 'lojtrni voz' (prim. Gostenčnik v SLA 3.2: 252);

37 Tudi *óg'rājā*.38 Nekatere dvojnice so naglasne, npr. *dre'vo:u* (tudi *d're:ivó*), *le'po:u* (tudi *'le:ipo*).39 Tudi *š'ko:rjā*.40 Govor pozna tudi različice z ozkim monoftongom: *'mō:š*, *x'lō:t*, *'gō:ska*, *'rō:bec*, *'pō:pek*, *'zō:p*, *'rō:kā* (po analogiji tudi *'hō:gā* ~ *'hō:ugā*).41 Tudi *'gō:bā*, *'tō:ča*.42 Tako tudi v prekmurskih govorih krajev Grad (SLA T398) *'go:usenca* (kot tudi *g'o'lo:up*, *k'ro:uk*), Gornji Perovci (SLA T399) *'go:usenca* (kot tudi *g'o'lo:up*, *k'ro:uk*), Križevci (SLA T400) *'go:usanca* (kot tudi *'zo:uf* = zob, *'po:upak*), Žetinci (SLA T414) *'gō:usanca* (kot tudi *g'o'lo:up*), kot tudi v ostalih govorih prekmurskega narečja, poleg tega pa med drugimi tudi v bizeljskem govoru Bistrice ob Sotli (SLA T345) *'gō:sanca* (prim. Gostenčnik 2022: 113). Za koroške govore prim. tudi Pronk 2007.43 Tudi *'sō:zā*, *'sō:ze*.44 Toda *'buō:ter* 'boter'.

o:	< *\bar{o} < *\bar{o}- < *\bar{o}- < *\bar{o} ob (prehodnem) <i>j</i> < *\bar{o} ob <i>r</i>	<i>k'ro:k</i> = krog, <i>k'l'o:p</i>, <i>p'r'o:t</i>, <i>'ro:p</i> = rob, <i>'so:t</i> = sod, <i>'g'o:bec</i>, <i>o'r'o:bj</i>, <i>go'l'o:p</i>, <i>'v'o:gl</i> = vogel, <i>'m'o:š</i> = mož, <i>x'l'o:t</i> = hlod, <i>'go:ska</i>, <i>'ro:bec</i>, <i>'po:pek</i>, <i>'zo:p</i> = zob, <i>'ro:kā</i>;⁴⁵ <i>'d'o:ga</i>, <i>'g'o:bā</i>, <i>'t'o:ča</i>;⁴⁶ <i>'d'o:ta</i>, <i>'n'o:ša</i>;⁴⁷ <i>'v'o:jsk</i> = vosek, <i>g'h'o:j</i>; <i>'m'o:rje</i>, <i>t'v'o:r</i>;⁴⁸
[ô:]	< *\bar{o} ob <i>j</i> < *\bar{o} ob <i>j</i> < *\bar{o} ob <i>r</i>	Oed <i>s kust'jô:j</i>, <i>peč'jô:j</i>, <i>ves'jô:j</i>, <i>nuč'jô:j</i>, <i>karv'jô:j</i> ~ <i>krv'jô:j</i> 'kri'; <i>nj'cô:j</i> = nocoj; <i>'t'o:rk</i>⁴⁹ = tore, <i>'g'o:rfsta'je:je</i> 'velika noč';
uo: [uo:]	< *\bar{o} < *\bar{o}- < umično naglašena *<i>o</i> < *\bar{o} v primeru ob zvočnikih < *\bar{o} po umiku naglasa z zadnjega kratkega zaprtega zloga < *\bar{o} < *\bar{o} v izposojenkah	<i>g'ruo:p</i> = grob, <i>'kuo:ŋ</i> = konj, <i>'nuo:š</i> = nož, <i>'kuo:š</i>, <i>k'ruo:p</i>, <i>s't'ruo:p</i>, <i>p'r'ruo:č</i>; <i>'nuo:ša</i>,⁵⁰ prid m <i>'duo:ber</i>, 1ed: <i>'nuo:sim</i>, <i>p'r'ruo:sim</i>, <i>'xuo:dim</i>; <i>'vuo:da</i>, <i>'kuo:za</i>,⁵¹ <i>'guo:ra</i>, <i>'buo:žič</i>, <i>'kuo:sec</i>, <i>'kuo:nec</i>, <i>'luo:nec</i>, <i>č'luo:vek</i>, <i>le'nuo:ba</i>, <i>'kuo:tl</i> = kotel, <i>'uo:rex</i>, <i>'uo:sa</i>, <i>'uoknô</i>, <i>'uo:knô</i> = okno, prid m <i>'buo:ži</i>, prid ž <i>š'e'r'uo:ka</i>, <i>'guo:r</i> in <i>'guo:rê</i>, <i>'duo:l</i> in <i>'duo:lê</i>, del -l ž ed <i>'buo:la</i> 'bosti'; <i>'luo:j</i>, <i>t'vuo:r</i>;⁵² <i>'uo:trok</i> = otrok, 1ed <i>'uo:tprem</i>;⁵³ <i>'muo:škê</i> = moški; prid m <i>'muo:tn</i> = moten; <i>'nuo:ter</i> = noter; <i>s't'ruo:k</i>; <i>'buo:ter</i>, <i>k'nuo:f</i> 'gumb', <i>'muo:št</i>, <i>'kuo:staj</i> = kostanj, <i>'uo:rgle</i>; <i>š'kuo:f</i>;

45 Govor pozna tudi različice z diftongom: *'mo:uš*, *x'lo:ut*, *'go:uska*, *'ro:ubec*, *'po:upek*, *'zo:up* = zob, *'ro:yukā* (po analogiji tudi *'no:gā* ~ *'no:ygā*).

46 Tudi *'g'o:ybā*, *'t'o:yča*.

47 Tudi *'nuo:ša*.

48 Tudi *t'vuo:r*.

49 Tudi *'tu:rk*.

50 Tudi *'no:ša*.

51 Tudi *'ko:za*.

52 Tudi *t'vuo:r*.

53 Tak odraz zaradi protetičnega *v-*.

<i>ü:</i>	< *<i>ü</i> < *<i>ü-</i> v izposojenkah	<i>l'ü:č</i>, <i>l'vü:š</i>, <i>k'lü:č</i> = ključ, <i>k'lü:čanca</i>, <i>kle'bü:k</i>, <i>me'xi:r</i>,⁵⁴ <i>t'rü:pló</i>⁵⁵ 'trup (život)', <i>'dü:ša</i>, <i>g'rü:škâ</i> 'hruška', <i>l'vü:zda</i> = uzda, <i>l'ü:kjâ</i> = luknja, <i>'sü:ša</i>, Imn <i>'vü:ste</i> 'usta', <i>p'lü:če</i> 'pljuča', prid m: <i>g'lü:x</i>, <i>'sü:x</i>, <i>d'rü:gega</i>; Red <i>'kü:pa</i>, <i>k'rü:xa</i>; <i>k'lü:kâ</i> = kljuka, <i>'mü:xa</i>, <i>'sü:kjâ</i> = suknja, <i>'jü:žna</i> = južina 'kosilo', <i>'bü:kva</i> 'bukev' (Red <i>'bü:kve</i>), <i>v'jü:tró</i> 'zjutraj'; <i>'bü:rkle</i> = burklje, <i>'kü:ga</i> ~ <i>'kü:gâ</i>, <i>'fü:reš</i> 'koline', <i>'fü:rtóx</i> 'predpasnik', <i>'kü:xjâ</i> = kuhinja, <i>'tü:mf</i> = <i>tumf</i> 'tolmun', <i>t'rü:gâ</i> ~ <i>t'ru:gâ</i> = truga 'krsta', Imn <i>'stü:mfê</i> 'nogavice', prid m <i>'pü:klâst</i> ~ <i>'pü:klâst</i> 'grbast';
<i>u:</i>	< *<i>ü</i> < *<i>-ü</i> < *<i>ǔ</i> < *<i>ǔ-</i> < *<i>ǔ</i> v izposojenkah	<i>'ku:kafca</i> = kukavica, <i>o'lu:pek</i>, 1ed <i>'lu:pim</i> 'lupiti'; <i>v'nu:k</i>; <i>'vu:k</i>,⁵⁷ prid m <i>'du:k</i> = dolg, 1ed <i>'tu:čem</i> 'tolči'; <i>'bu:xa</i> (Red <i>'bu:xe</i>), Red <i>'pu:xa</i>, prid ž <i>'du:ga</i>, <i>'pu:na</i>; <i>'pu:n</i>; <i>'lu:ster</i> 'lesteneč, svečnik';
<i>a:r</i>	< *<i>ǔ</i> in *<i>ǔ-</i>	<i>'pa:rst</i> = prst, <i>'ča:rf</i> = črv, <i>'ža:rt</i> = žrd, <i>'sa:ršen</i> = sršen, <i>'ga:rm</i> = grm, <i>'ka:rst</i> = krst, <i>č'e'ta:rték</i>, <i>'va:rba</i> = vrba, <i>'ma:rzlčâ</i> = mrzlica, <i>s'ma:rt</i> = smrt, <i>'sa:rce</i>, <i>'ga:rló</i> 'grlo', <i>'sa:rna</i> = srna, <i>'pa:rse</i> 'prsi', <i>'da:rve</i> 'drva'; prid m <i>'ta:rt</i> = trd, <i>'ča:rnj</i> = črni; del -1 m mn <i>v'ma:rlǔ</i> = umrli;
<i>ö:</i>	< *<i>-ü</i>	<i>'kö:p</i> = kup, <i>'jö:k</i> = jug 'južni veter, odjuga', <i>p'lö:k</i> 'plug', <i>k'rö:x</i> = kruh,⁵⁸ <i>f'kö:p</i> = vkup 'skupaj', <i>'tö:</i> = tu.

54 Tudi *me'xi:r*.

55 Tudi *t'ru:pló*.

56 Tudi *g'rö:nt* in *kme'ti:jâ*.

57 Tudi *'va:yk*.

58 Tudi *k'rü:x* ~ *k'ru:x*.

3.3.1.2 Nenaglašeni samoglasniki

issln.	Gradivo
<i>i</i> [j]	
< *iKŮ-	<i>i'me:, zj'dà:r; ži've:itj;</i>
< *ŮKiK	<i>t'râ:nik</i> = travnik, <i>'že:min, 'o:tâvič</i> 'vnuka (druga otava)', <i>'buo:žič, p'râ:šič; 'aj:nšpanik</i> 'jarem za enega vola', <i>c'va:jšpanik</i> 'jarem za dva vola', 1ed <i>'xuo:dim;</i>
< *-i	Med <i>'kuo:jj, Odv 'kuo:jâmj</i> 'konj', <i>kó'ko:ušâmj; Imn m 'fti:čj,</i> <i>môžgâ:nj, s'tâ:rešj, k'râ:lj</i> = kralji; Med <i>tre'bü:xj, Omn</i> <i>ót'ruo:kamj, p'lü:čâmj, 're:brâmj, s'tâ:rešamj, 'vü:xâmj;</i> <i>'de:ilaj, pe'lâ:tj, p'lâ:čatj, p'le:itj, 2ed vel p'nie:si, 'mie:lj,</i> <i>'žie:ri; del -l m mn 'nie:slj</i> = nesli, <i>v'ma:rlj</i> = umrli, <i>ž'i've:ilj;</i>
< *uKŮ	Imn <i>vi'si:</i> 'uš'; ⁵⁹ Rmn <i>li'di:</i> 'ljudje', Mmn <i>li'de:ix,</i> Omn <i>li'dmi:, sj'si:tj ~ si'si:tj, dj'si:tj;</i>
<i>e</i>	
< *eKŮ	<i>me'so:u,⁶⁰ pe'najst, Mmn pes'te:ix</i> 'pest';
< *eKŮ	<i>me'xü:r ~ me'xi:r, les'ni:ka, le'nuo:ba, le'vi:ca, ple'ni:ca,</i> <i>res'ni:ca, se'no:u; prid m le'se:n, sne'že:n; se'de:itj, ce'di:tj,</i> <i>sme'jâ:tj se;</i>
< *ŮKeK	<i>'šo:set</i> (tudi <i>'so:uset), 'uo:rex;</i>
< *ŮKeK	<i>'pa:met;</i>
< *-e	<i>'tie:le</i> = tele, <i>v're:jme,⁶¹ 'se:jme,⁶² Imn ž: ž'li:ce, č've:le</i> = čbele 'čebela', Red ž: <i>'sie:stre, b'râ:de, 'zi:me, glâ:ve;</i>
< *eKŮ	<i>be'se:jda, pše'ni:ca ~ še'ni:ca, č'e'ta:rtek, pete'li:n,⁶³ de've:t,</i> <i>de'se:t, ed'najst</i> 'enajst';
< *ŮKeK	prid m Red <i>'lie:xkega,</i> 1ed: <i>'najdem</i> 'najti', <i>'nie:sem</i> 'nesti', <i>'zie:mam</i> 'vzeti', 2ed <i>'nie:seš;</i>
< *-e	<i>'ze:le ~ 'ze:ile</i> = zelje, <i>'lü:bje, vz'no:užje, zna'me:je</i> = znamenje, <i>š'ti:rje, 3ed 'nie:se</i> 'nesti', 2mn vel <i>'nie:site;</i>
< *iKŮ v primeru	<i>le'si:ca</i> = lisica;
< *ə v priponah *-ac, *-ak	<i>'go:bec, g'rü:ševec</i> in <i>'te:pkavec</i> 'sadjevec, hruškovec', <i>x'lâ:pec, 'kuo:nec, 'kuo:sec, k'ri:vec</i> 'severni veter', <i>'ro:bec</i> 'robec, ruta', <i>ž're:jbec, stu'die:nec</i> = studenec; <i>'mo:užek ~</i> <i>'mo:žek</i> 'ledvice', <i>'bi:ndek</i> 'žepni nož', <i>'pe:išek</i> = pesek, <i>č'e'ta:rtek, 'pe:tek, o'lu:pek, mar'ti:nček, 'po:pek</i> (tudi <i>'po:upek), 'pi:šek</i> 'piščec', <i>'ši:žek</i> = šinjak 'tilnik', <i>v'po:udnek</i> 'opoldne', <i>z'ma:rlek</i> in <i>zm'la:dek</i> 'pomlad', prid m <i>'lie:xek</i> 'lahek';
< *a v položaju za <i>ž < *ñ</i>	<i>m'râv'li:žek</i> = mravljinjak 'mravljiščec', <i>'vi:teržek</i> = viternjak 'oprtni koš', <i>kó'kó'si:žek</i> = kokošinjak 'kurnica', <i>ljâ:bučjek</i> = jabolčnjak 'sadjevec, jabolčnik', <i>č've:užek</i> = čebelnjak, <i>fjâ:šjek</i> = fašnjak 'pust';

59 Tudi *'vü:šj.*60 Tudi *'mie:só.*61 Tudi *vre'me:.*62 Tudi *'se:jmen.*63 Tudi *kó'ko:ut.*

<i>a</i> [a]	< *aKV	<i>za'po:uvet</i> = zapoved, <i>zna'me:je</i> = znamenje, <i>ka'di:lŋca</i> = kadilnica 'kadilo', <i>pla'ni:na</i> , <i>dva'na:jst</i> ;
	< *VKaK	Mmn: <i>na 'ni:tax</i> , <i>pr 'mi:šax</i> ; <i>'dā:vati</i> , <i>'de:ilatj</i> 'delati', <i>'kā:laj</i> 'cepiti drva (na drobno)', <i>'le:ijatj</i> , <i>p'lū:vati</i> , <i>po've:īdatj</i> = povedati, <i>'re:īzati</i> = rezati, <i>'se:īkatj</i> , <i>s'kā:katj</i> , <i>s're:čati</i> , <i>s'to:upati</i> , <i>'žā:jgati</i> ~ <i>'ža:jgati</i> = žagati; 1ed <i>g'le:dam</i> 'gledati', 2ed vel <i>'de:īlaj</i> 'delati';
	< *-a	<i>'rɔ:kā</i> (tudi <i>'rɔ:ukā</i>), <i>res'ni:ca</i> , Red/Idv <i>'kuo:žā</i> ~ <i>'kuo:ja</i> , Idv <i>'luo:ncā</i> ;
	< *VKĕK	<i>'go:usanca</i> = gosenica; <i>'vi:datj</i> , <i>'ve:īdati</i> ;
	< *r	<i>obar'vi</i> = obrvi, Red <i>kar'vi</i> : (tudi <i>'karvi</i>) 'kri'; <i>smar'de:ītj</i> 'smrdeti', 3ed <i>gar'mi</i> : 'grmeti';
<i>o</i> [ɔ]	< *oKV ⁶⁴	<i>gōspō'di:ja</i> , <i>kō'ko:uš</i> , <i>kō'ko:ut</i> = kokot 'petelin', <i>kō'pi:tō</i> (tudi ž <i>kō'pi:ta</i>), <i>kō're:je</i> = korenje, <i>kō'pi:ca</i> , <i>kō'ri:tō</i> , <i>kō'vā:č</i> , <i>mōžgā:nj</i> , <i>ōg'rā:jā</i> , <i>ōpxa'ji:lō</i> = obhajilo, <i>pō'ti:ca</i> ; <i>dō'mā:</i> , prid <i>bō'lē:n</i> in (po analogiji) <i>bō'lē:nā</i> 'bolan, bolna', <i>kō'si:tj</i> 'kositi', <i>lō'vi:tj</i> , <i>pōtkō'vā:tj</i> , <i>zvo'ni:tj</i> , 3ed <i>zvo'ni:</i> ;
	< *VKoK	<i>'nā:xōt</i> , <i>'ja:gōdā</i> ~ <i>'jā:gōdā</i> , <i>'mā:čōxa</i> = mačoha;
	< *-o	<i>stō'pā:lō</i> = stopalo; 1dv ž, 1mn <i>m'lā:timō</i> ; <i>'čie:lɔ</i> ~ <i>'čie:lō</i> , <i>'die:blɔ</i> , <i>'sie:dɔ</i> , <i>s'tie:gnɔ</i> = stegno;
	< *VKɔK	<i>'zie:lōt</i> = želod, Oed ž z <i>b'rā:dōj</i> , <i>k'rā:vōj</i> , <i>'li:pōj</i> , <i>'mi:zōj</i> , <i>'zie:nōj</i> , <i>ž'li:cōj</i> , prid ž Oed <i>vi'suɔ:kōj</i> ;
	< *-ɔ	Ted: <i>'rɔ:kō</i> ~ <i>'rɔ:ukō</i> , <i>k'rā:vō</i> , <i>'mɛ:lō</i> = meljo 'moka', <i>ž'li:cō</i> ; 3mn <i>m'lā:tijō</i> ;
	< *-əl/*-əl/*-al/*-il v del -l m ed	<i>'nɛ:sō</i> 'nesti', <i>c'vɛ:ō</i> 'cvesti', <i>m'lie:ō</i> , <i>k'le:ō</i> 'kleti, preklinjati', <i>'je:ō</i> 'jesti', <i>'ze:ō</i> 'vzeti', <i>'pre:ō</i> 'presti', <i>'nā:šō</i> 'najti', <i>'vi:daō</i> 'videti', <i>'ve:īdaō</i> 'vedeti', <i>ž'ive:ō</i> , <i>x'te:ō</i> 'hoteti', <i>'tarpaō</i> 'trpeti'; <i>'dā:ō</i> 'dati', <i>'de:īlāō</i> 'delati', <i>k'lɛ:čāō</i> 'klečati', <i>k'lie:paō</i> 'klepati', <i>'lā:gaō</i> 'lagati'; ⁶⁵ <i>lō'vi:ō</i> 'loviti'; <i>'pe:īxnō</i> 'pahnniti', <i>'nuo:sō</i> 'nositi', <i>m'lā:tō</i> 'mlatiti';
	< v priponi *-əl/*-əl	<i>'pie:klō</i> ;
<i>ü</i>	< *uKV	1ed: <i>kū'pü:jem</i> , <i>kū'pü:vlem</i> ;
	< *VKuK	<i>'pā:zdüxā</i> = pazduha;
<i>u</i>	< *uKV	<i>dru'zi:na</i> , <i>lu'pi:je</i> = lupinje 'lupina', <i>stu'die:nec</i> ;
	< *oKV ⁶⁶	<i>ku'ši:ca</i> = koščica 'splošno ime za sadne koščice', <i>su'bo:uta</i> , 1mn/Rmn <i>ku'sti:</i> , Omn <i>ku'st'mi:</i> , 1mn/Rmn <i>nu'či:</i> , <i>u'či:</i> ;

64 Kot dvojnica k u (*kō'ši:ca* ~ *ku'ši:ca*).

65 Pri glagolih z deležniki na *-al/*-əl (tudi po naglasnem umiku).

66 Kot dvojnica k o.

[l]	< l po onemitvi ponaglasnega i med soglasnikoma < v priponi *-əl/*-əl v izposojenkah na *-Kəl < nem. -el/-əl	'ma:rzlčā = mrzlica; 'kā:šl = kašelj, pr'jā:tł = prijatelj, 'kuo:tł = kotel; 'ā:kłc ~ 'xā:kłc 'kljuka pri verigi', 'kā:ncł 'prižnica', 'k'rā:ncł 'venec', 'k'rie:mpł, 'mā:ηkł ~ 'mā:ηtł 'plašč (ženski)', 'na:jgłc 'nagelj', 'pā:rkł = parkelj, ž'varcł = žvarcelj 'tanka deska';
[r]	< r po onemitvi vokala v položaju KrVK	pr'gi:še = prgišče, Oed s kv'jō:j ~ karv'jō:j 'kri'; tr'pe:ijtj = trpeti, 3ed tr'pi: = trpi, br'dā'vi:cā = bradavica, pr'ce:sijā = procesija, pr'jā:tł = prijatelj; Mmn pr 'mi:šax, 2ed vel pr'nie:si;
[ŋ]	< n po onemitvi ponaglasnega i v položaju KnIK < n po onemitvi ponaglasnega e, ə v položaju Kən redko v izposojenkah na *-Kən- < nem. -en/-ən- < *ń v položaju -Kń < *m po onemitvi ponaglasnega ə v položaju Kəm	'no:usŋcā = nosnica, 'pe:rŋcā = pernica 'blazina čez celo posteljo', p're:dežŋcā 'prižnica', ka'di:lŋca 'kadilo', kó'pi:šŋca 'robidnica (črna malina)', 'so:unčŋca, 'bū:čŋca, pód'ru:žŋca, s've:ičŋca = svečnica, pō:u'no:čŋce = polnočnice, š'ma:rŋce, pōtre'pā:lŋce 'trepalnice', del -l: je 'ma:rkŋlō, 'pe:iŋŋl, 'pe:iŋŋl, vz'di:gŋli, 'pe:iŋŋtj, pók'lę:kŋtj, s'tę:gŋtj se, vz'di:gŋti, 2mn vel vz'di:gŋte; 'čie:sŋ, 'ke:dŋ = teden, lü'be:iŋŋ = ljubezen, 'se:dŋdeset, prid m: 'do:užŋ = dolžen, 'muo:tŋ = moten, 're:iŋŋ = resen, 'ži:fčŋ = živčen; 'ta:užŋt = tavžent 'tisoč'; g'lie:žŋ = gleženj; 'se:dŋ = sedem, 'o:usŋ = osem, 'o:usŋdeset = osemdeset, 1ed 'sŋ 'biti', 'ni:sŋ 'ne biti';
[ŋ]	< m po onemitvi ponaglasnega e in i med soglasnikoma	'se:jŋ = sejem 'semenj'.

3.3.2 Konzonantizem

Soglasniki so nastali iz enakih izhodiščnih splošnoslovenskih soglasnikov (Logar 1981: 32), poleg tega pa še:

3.3.2.1 Zvočniki

	Izvor	Gradivo
n	< * <i>n̥</i> kot ohranitev rinezmata	<i>g'lie:žŋ</i> = gleženj; <i>'me:isŋc</i> = mesec 'mesec, luna' (prim. Ramovš 1924: 103–104);
j	< * <i>n̥</i> < * <i>n̥</i> < * <i>-nbj-/*-nbj-</i>	<i>mrāv'li:jek</i> = mravljinjak 'mravljišče', <i>'si:jek</i> = šinjak 'tilnik', <i>č're:ĩšjā</i> = češnja, <i>og'ji:še</i> = ognjišče, <i>'lü:kjā</i> = luknja, <i>'sü:kjā</i> = suknja, <i>'já:jŋkā</i> 'kikla, krilo', <i>č're'pi:jā</i> = črepinja, <i>s'vi:jā</i> , ⁶⁷ <i>lo'bā:jā</i> = lobanja, <i>'kuo:j</i> = konj, R/Ted <i>'kuo:jā</i> 'konj', <i>'ji:vā</i> = njiva, zaim m Ded <i>'je:mó</i> ~ <i>'je:mu</i> , Ted <i>'je:ga</i> , Oed ž <i>'ji:m</i> 'on'; <i>kó're:je</i> = korenje, <i>ka'me:je</i> ⁶⁸ 'kamenje', <i>'se:i:je</i> = sanje, <i>vog'li:je</i> = ogljinje 'ogljje', <i>zna'me:je</i> 'znamenje';
l	< * <i>l̥</i> < *IV < primarna skupina * <i>dl/*tl</i> < * <i>-l̥</i> < * <i>-lbj-/*-lbj-</i>	<i>k'lü:č</i> = ključ, <i>k'lü:kā</i> = kljuka, <i>m'rā:vlā</i> , <i>m'rāv'li:jek</i> = mravljinjak 'mravljišče', <i>'zie:m̥la</i> , <i>'vo:ula</i> = volja, <i>'m̥e:la</i> = melja 'moka' ((Jakop v SLA 3.3: 171), <i>s'te:la</i> = stelja, <i>'de:tela</i> , <i>'po:ule</i> = polje, <i>ne'de:ila</i> = nedelja, <i>'po:jstla</i> = postelja, Imn <i>p'lü:če</i> 'pljuča', <i>k'rā:l</i> = kralj, Imn <i>k'rā:l̥j</i> , <i>pe'lā:tj</i> = peljati; Imn <i>'vi:lce</i> = vilice; del -l ž ed: <i>p're:la</i> = predla, <i>'je:ila</i> = jedla, <i>c'v̥e:la</i> = cvetla, <i>'buo:la</i> = bodla; <i>'ze:le</i> ~ <i>'ze:ile</i> , <i>'po:jstla</i> = postelja;
r	v skupini * <i>črě-</i> , <i>žrě-</i>	<i>č're:ĩšjā</i> 'češnja', <i>č're:ivā</i> 'čreva'; <i>ž're:ĩbec</i> , Imn <i>ž'rie:pej</i> 'žrebe';
v	< kot proteza pred * <i>u-</i> < * <i>u-</i> < * <i>um-</i> v sklopu * <i>um-</i> < * <i>b</i>	<i>'vü:xa</i> = uha 'uho', <i>'vü:š</i> = uš, <i>'vü:ste</i> 'usta', <i>'vü:zda</i> = uzda; <i>vm're:itj</i> = umreti, 1ed <i>v'mi:ram</i> , del -l m <i>v'ma:r</i> , del -l m mn <i>v'ma:rlj</i> = umrlj; <i>pót'v̥o:uj̥e</i> ⁶⁹ = podvoje 'podboj' (Jakop v SLA 2.2: 85);
j	< * <i>n̥</i> < * <i>n̥</i> < * <i>-nbj-/*-nbj-</i> v primerih s včasih pred s, š, g prehodnimj in b v položaju pred <i>nk/ŋg</i>	<i>gospó'di:ja</i> , <i>'kuo:staj</i> = kostanj, ⁷⁰ <i>ku'stā:jā</i> = kostanja, 3ed <i>na'pe:ja</i> = napenja; <i>b'ri:je</i> = brinje, <i>pe'če:je</i> = pečenje; <i>'po:jstla</i> = postelja, <i>'v̥o:jsk</i> = vosek, <i>p'la:jš</i> = plašč, <i>'o:jgŋ</i> = ogenj, <i>'na:jg̥l̥c</i> 'nagelj', <i>'žā:jgatj</i> ~ <i>'žā:jgatj̥</i> , <i>'pā:j̥p</i> 'fant'; <i>'sā:jŋke</i> 'sani', <i>'š̥i:vajŋkā</i> , <i>ž'ga:jŋkē</i> 'žganci', <i>'pi:sajŋka</i> 'pirhi', <i>p'la:jŋkā</i> , <i>s'tā:jŋga</i> .

67 Tudi *s'vi:jā* in *s'vi:jā*.68 Tudi *ka'me:ije*.69 Tudi *pót'b̥o:uj̥e*.70 Toda *'o:jgŋ* 'ogenj' in *š'kie:gŋ* 'skedenj'.

3.3.2.2 Nezvočniki

Izvor	Gradivo
<i>k</i> < <i>t</i> v skupini <i>tl</i>	Red <i>'mie:k e, k e:</i> = tla, Mmn <i>k e:ix 't a'</i> ; <i>'mi:k </i> = mitel 'vmesna notranja stena v hiši', <i>'mã:ɣk </i> 'plašč (ženski)';
< <i>í</i>	<i>k'nã:la</i> 'tnalo'; <i>'ke:dɣ</i> = teden, <i>t're:kê</i> = tretji;
<i>g</i> < <i>d</i> v skupini <i>dl</i>	<i>g'lã:n</i> = dlan, <i>g'lã:kã</i> = dlaka;
v skupini <i>dn</i>	<i>š'kie:gɣ</i> 'skedenj';
<i>f</i> < * <i>v</i> pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju	Imn <i>f'ti:čj, 'ku:kafca, 'uɔ:fca ~ 'ɔ:fca</i> = ovca, <i>'za:uɣklãfkã</i> 'tesarska sekira', <i>'gò:rftã'je:je</i> 'velika noč', prid m <i>'zi:fčɣ, f'če:re</i> 'včeraj', <i>f'kra:j</i> 'roč', <i>f'se:</i> ; <i>'ba:rf</i> = brv, <i>'ča:rf</i> = črv, <i>zd'ra:f, p'ra:f</i> , Rmn <i>'kuo:tlóf ~ 'kuo:tluf, s'tã:rešóf, 'zo:uɔbóf, č're:if, K'ri:žóf 'se:jɣ, f'pi:tj</i> = vpiti, <i>f'si:ritj se</i> = usiriti se;
<i>š</i> < * <i>šč</i>	<i>'kü:šer</i> = kuščar, <i>ku'šica</i> = koščica (splošno ime za sadne koščice), <i>og'ji:še</i> = ognjišče, <i>'pi:še</i> = pišče, <i>p'la:jš</i> = plašč, <i>pr'gi:še</i> = prgišče, <i>topo'ri:še</i> ; Imn <i>k e:iše</i> = klešče, prid m <i>'tie:š</i> = tešč, <i>'lũ:šitj</i> = luščiti, <i>šed tj'ši:</i> = tišči, <i>led 'i:šem</i> = iščem;
< <i>s</i> pred <i>k</i>	<i>š'kie:gɣ</i> 'skedenj';
< * <i>s</i> v soglasniški skupini <i>sk-</i>	<i>š'ko:uɣã⁷¹</i> = skorja (prim. Ramovš 1924: 293).

3.3.3 Prozodija

Fonetično dolgi naglašeni zložniki so odrazi naglašanih issln. * \bar{V} , sekundarno tudi naglašanih issln. * \check{V} - in issln. * \check{V} . Govor pozna vse splošnoslovenske naglasne spremembe (umik na prednaglasno dolžino, pomik cirkumfleksa na naslednji zlog, nastanek novega cirkumfleksa), od nesplošnoslovenskih pa umik na prednaglasno kračino (*'kuo:zã ~ 'kɔ:za, 'sie:stra*) in nadkračino (*'mie:gla*). Vsi novonaglašeni samoglasniki so dolgi.

Naglasno mesto v besedi je podobno kot v izhodiščnem sistemu, le da so zlogi, ki so v njem bili pred naglašeniimi kratkimi zadnjimi zlogi, sedaj naglašeni (*'zie:na, 'kuo:zã ~ 'kɔ:za, 'mie:gla*). Naglasni umik s cirkumfektirane zadnje dolžine ni izvršen (v celoti): *'mie:sò, 'vũ:xa* 'uho', *'o:u|ka, 'le:ipò* (toda *ne'bo:u*, tudi *me'so:u*), pač pa je pogosta morfologizacija naglasa (npr. *'sa:rce*, Med *'sa:rcj*).

71 Tudi *š'ko:rjã*.

3.3.4 Izguba glasov

\emptyset	< *i	v položaju KiK	'jü:žna = južina 'kosilo'; 2m vel vz'di:gn̩te = vzdignite;
		v priponi -ica v *K-ica	'pa:lca, 've:varca = veverica, 'go:usanca = gosonica, 'ma:rzl̩cã = mrzlica, 'kisalca = kislica, 'ku:kafca = kukavica, kó'pi:š̩n̩ca 'robidnica', ž'ni:derca 'šivilja'; 'n̩o:us̩n̩cã, k'lü:čanca, 'zi:danca 'klet za shranjevanje krompirja', s've:j̩n̩ca, p're:dež̩n̩cã 'prižnica', 'so:un̩č̩n̩ca, 'bü:č̩n̩ca, pód'ru:ž̩n̩ca, Imn s'ma:r̩n̩ce, 'vi:lce = vilice;
	< *ε	v priponi *-εc	'zã:je = zajec;
	< *o	v položaju K̩n/ K̩nK/ K̩l/ K̩l̩	'čie:s̩n̩, 'ke:d̩n̩ = teden, lü'be:j̩z̩n̩ = ljubezen, 'se:d̩n̩, 'o:us̩n̩, prid m 'do:už̩n̩ = dolžen, 'mu'o:t̩n̩ = moten, 're:is̩n̩ = resen, 'zi:j̩č̩n̩; 1ed 'ni:s̩n̩ 'ne biti', s̩n̩; 'me:is̩n̩c = mesec 'mesec, luna', (-n̩c < *-ənc < *-enc < *-εc); 'kã:n̩c̩l 'prižnica', k'rã:n̩c̩l 'venec', 'kã:š̩l = kašelj, k'rie:mp̩l = krempelj, 'pã:rk̩l = parkelj, 'ó:r̩k̩l ² = torej;
	< *l	v položaju za soglasnikom v del -l m ed (< *-l̩)	'da:r = drl 'dreti', c'va:r = cvrl 'cvreti', v'ma:r = umrl 'umreti', ó'tpa:r = odprl 'odpreti', ž'a:r = žrl 'žreti';
<i>n</i>	< <i>vn-</i>		t'rã:n̩k = travnik;
<i>s</i>	< <i>vs-</i>		'sã:k in 'sã:k̩j = vsak(i), 'se:is̩veti = vsi sveti;
<i>d</i>	< <i>td</i>		'pe:deset, 'še:zdeset, de've:deset.

4 SKLEP

Govor kraja Dobovec pri Rogatcu (kot tudi Slivnice pri Celju, Jakop 2022) izkazuje definicijske lastnosti južnoštajerske narečne ploskve južne slovenščine. Zanj je značilna sekundarna podaljšava večine issln. kratkih naglašanih zložnikov v zadnjem besednem zlogu. Govor v naglašanih zlogih zato ne pozna kolikostnih nasprotij.

Sistem dolgih naglašanih samoglasnikov je monoftongično-diftongičen. Stopnja samoglasniške redukcije je srednja. Onemevajo predvsem nenaglašeni visoki samoglasnikov; npr. *i* v položaju ob zvočnikih: 'jü:žna = južina 'kosilo', k'lü:čanca, 'zi:danca 'klet za shranjevanje krompirja'. Preglasa za funkcijsko mehkiimi soglasniki *j* (< *i*, *n̩*), *l* (< *l̩*) ter *č*, *ž*, *š* govornik ne pozna (npr. Oed s kó'vã:cóm, Dmn 'kuo:žóm, Rdv 'kuo:žóf). Zaradi popolne onemitve nekaterih nenaglašanih samoglasnikov ob zvočnikih /l/, /m/ in /n/ nastanejo zlogotvorni zvočniki /l̩/, /m̩/ in /n̩/, npr. k'rã:n̩c̩l 'venec', 'mã:n̩k̩l̩ ~ 'mã:n̩t̩l̩ 'plašč (ženski)', 'kuo:t̩l̩, 'na:j̩g̩l̩c 'nagelj', ž'varc̩l̩ = žvarcelj 'tanka deska'; 'se:j̩m̩ = sejem 'semenj'; 'so:un̩č̩n̩ca, 'pe:r̩n̩cã 'blazina čez celo posteljo', kó'pi:š̩n̩ca 'robidnica (črna malina); pók'l̩e:k̩n̩t̩j, s'te:g̩n̩t̩j se; 'čie:s̩n̩, 'ke:d̩n̩ = teden; g'lie:ž̩n̩ = gleženj.

V govoru Dobovca pri Rogatcu je manj redukcij kot v govorih Slivnice pri Celju (Jakop 2022: 89–106) in v govoru Šentvida pri Grobelnem (Jakop 2003: 365–380); oblike *m'le:īko*, na *'vie:sj*, *ž'i:tó* itd. so primerljive z oblikami bližnjega srednještajerskega govora Šmarja pri Jelšah (Orožen, 1981): *m'la:īku*, *'vɔ:knu*, v *'vie:si*, *ž'e:ītu*, medtem ko je v zahodnejšem šentviškem govoru več redukcij: *m'la:īk*, *'(v)ó:kŋ*, na *'ve:s*, *ž'e:īt*, prav tako v še zahodnejšem slivniškem: *m'le:īk*, *'uɔ:kŋ*, na *'vie:s*, *ž'e:īt* itd. Za zahodnejši del srednještajerskih govorov je torej značilna večja vokalna redukcija kot za vzhodnejši del tega narečja.

Manj redukcij je tudi pri pred- in ponaglasnih samoglasnikih (npr. *i*) pri glagolih: *g'rã:bij̩tj*, *'lü:sit̩j* 'ružiti (koruzo)', *ž'i've:it̩j* (Sliv. *g'rã:pt* 'grabiti', *'lu:ušt* 'ružiti (koruzo)', *ž've:it* 'živeti'); 1dv *'vi:dima*, 2mn *'vi:dite* 'videti', *m'lã:tite* 'mlatiti', 3mn *ž'i'vi:jo*, del *-l* ž ed *'kü:pjla* = kupila, *'tü:lila* = tulila (Sliv. 1dv *'vi:jdma*, 2mn *'vi:jtte* 'videti', *m'lã:tte* 'mlatiti', 3mn *ž'vi:ijo* = živijo, del *-l* ž ed *'ku:ɥpla* = kupila, *'tu:ulla* = tulila).

Vsem tem govorom je skupna tudi izguba izglasnega *-u* (< **-il*, **-ël*, **-el*, **-əl*, **-ǐl*) > \emptyset v deležnikih na *-l* m ed (šentviško je *'xó:t* 'hoditi', *na're:t* 'narediti', *'na:s̩* 'najti', *'na:js̩* 'nesti', *p'ri:js̩* 'priti', *'re:īk*, *'va:rk* 'vreči', *'ma:k* 'morati, moči', šmarsko *p'ri:js̩* 'priti'; slivniško *'na:s̩* 'najti', *'pe:īk* 'peči', *'re:īk*, *'ne:js̩* 'nesti', *'nuɔ:s* 'nositi', *'mo:ɥk* 'morati, moči', *'mɥa:r* 'umreti', *ot'pa:r* 'odpreti', *'da:r* 'dreti', *c'va:r* 'cvreti', *'ža:r* 'žreti', dobovško pa *'da:r* 'dreti', *c'va:r* 'cvreti', *v'ma:r* 'umreti', *ot'pa:r* 'odpreti', *'ža:r* 'žreti' (tj. le pri del *-l* m ed < **-ǐl*), sicer pa imajo deležniki *-l* m ed končnico *-ó*: *'nuɔ:só* 'nositi', *'hɛ:só* 'nesti', *x'te:ó* 'hoteti' itd. Tudi v bizeljskem govoru kozjansko-bizeljskega narečja štajerske narečne skupine kraja Bistrica ob Sotli (Gostenčnik 2022a: 3.3.1.2) je izguba izglasnega *-u* izkazana le pri del *-l* m ed < **-ǐl*, tj. *'dər* 'dreti', *v'mər*, *ot'pər* (sicer *'vi:do*, *'lu:vo* 'loviti', *'hɛ:so*, *'na:šo* itd.).

Soglasniški sistem so sooblikovali naslednji razvoji: (1) mehčani *l̥* je otrdel v *l* (*p'li:če* 'pljuča', *'ze:le* 'zelje'); (2) mehčani *n̥* je za samoglasniki prešel v nazalizirani *ɲ* (**n̥* > *ɲ*: *čre'pi:ɲã* 'črepinja', *s'vi:ɲã* 'svinja', *'lü:kjã* = luknja); (3) skupini *črě-*, *žrě-* sta ohranjeni (*č're:jšjã* 'češnja', *č're:ivã* 'čreva'); (4) skupina *šč* se je asimilirala v *š* (*šč* > *š*: *k'le:jše* 'klešče', *ku'si:ca* 'koščica', *'tie:š* = tešč, na *'tie:še* = na tešče).

Govor ima številne (zlasti glasoslovne) dvojnice (včasih morda tudi zaradi nepočetnega zapisa pri istem leksemu), npr. *ž 'mi:s̩* ~ *'mie:š*, *'ni:t* ~ *'ni:et*, *'ri:t* ~ *'ri:et*; *s'vi:ɲã* ~ *s'vi:ja* ~ *s'vi:jã*, dvojnici za *-ɛ̃* (*'vie:č* ~ *'ve:č*) in dvojnici za **ǝ̃* in **-ǝ̃*, npr. *'mɔ:š* ~ *'mo:uš*, *'tɔ:ča* ~ *'to:ɥča* (Sliv. le monoftong *'mɔ:š* in *'tɔ:ča*). Nekatere dvojnice so naglasne, predvsem pri nedoločnikih glagolov, npr. *'lã:gatj* ~ *la'gã:tj* 'lagati', pa tudi pri samostalnikih in drugih besednih vrstah, npr. *mód'rã:s* ~ *'muɔ:dres*, Red *'ko:ustj* ~ *kus'ti:*, *'mie:só* ~ *me'so:ɥ*, *d're:ivó* ~ *dre'vo:ɥ*, *'le:ipo* ~ *le'po:ɥ*. Zapisovalec Jurij Rojs piše (1966): »Zdi se mi, da bi bilo nemožne zapisati tipično govorico Dobovca, ker pravzaprav ni strnjenege naselja, tudi

prebivalci so pomešani iz različnih krajev, tako da je možno en isti glas spregovoriti v več različicah.«

Na podlagi vseh teh odrazov in številnih (sistemskih) dvojnic lahko sklepamo, da gre v osnovi za srednještajerski govor, prehodni s kozjansko-bizeljskim na eni strani in haloškimi na drugi strani.

KRAJŠAVE IN KRATICE

D = dajalnik; **del** = deležnik; **Dob.** = Dobovec; **ed** = ednina; **dv** = dvojina; **I** = imenovalnik; **issln.** = izhodiščni splošnoslovenski; **K** = konzontan/soglasnik; **m** = moški spol; **M** = mestnik; **mn** = množina; **nem.** = nemško; **O** = orodnik; **prid** = pridevnik; **R** = roditelj; **s** = srednji spol; **SLA** = Slovenski lingvistični atlas; **Sliv.** = Slivnica; **sln.** = slovensko; **T** = tožilnik; **T000** = točka; **V** = vokal/samoglasnik; **vel** = velelnik; **zaim** = zaimék; **ž** = ženski spol; **1** = 1. oseba; **2** = 2. oseba; **3** = 3. oseba

LITERATURA IN VIRI

- Furlan 2005** = Metka Furlan, Iz primorske leksike, *Annales* 15.2 (2005), 405–410.
- Gostenčnik 2022a** = Januška Gostenčnik, Fonološki opis govora kraja Bistrica ob Sotli (SLA T345), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 107–123.
- Gostenčnik 2022b** = Januška Gostenčnik, Fonološki opis govora kraja Večeslavci (SLA T397), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 125–149.
- Gostenčnik – Kenda-Jež 2023** = Januška Gostenčnik – Karmen Kenda-Jež, Fonološki opis govora kraja Gomilica (SLA T392), *Jezikoslovni zapiski* 29.2 (2023), 287–313.
- Gostenčnik – Kenda-Jež – Kumin Horvat 2022** = Januška Gostenčnik – Karmen Kenda-Jež – Mojca Kumin Horvat, Ogrožena narečja v slovenskem jezikovnem prostoru, *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 75–87.
- Gostenčnik 2023** = Januška Gostenčnik, Fonološki opis govora kraja Kapele (SLA T349), *Jezikoslovni zapiski* 29.2 (2023), 267–285.
- Horvat 2004** = Simona Horvat, *Leksika in živalski pregovori v žetalskem govoru, diplomsko delo*, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, 2004.
- Jakop 2003** = Tjaša Jakop, Fonološki opis šentviškega govora, *Jezikoslovni zapiski* 9.1 (2003), 113–127.
- Jakop 2010** = Tjaša Jakop, Srednjesavinjsko in srednještajersko narečje ter celjski pogovorni jezik, v: *Vloge središča: konvergenca regij in kultur*, ur. Irena Novak-Popov, Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2010 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 21), 120–129.
- Jakop 2011** = Tjaša Jakop, Glasoslovne in oblikoslovne posebnosti šentviškega govora, v: *Globinska moč beside: zbornik ob 80-letnici red. prof. dr. Martine Orožen*, ur. Marko Jesenšek, Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, 2011 (Zora 80), 360–369.
- Jakop 2022** = Tjaša Jakop, Fonološki opis Slivnice pri Celju (T331), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 89–106.
- Logar 1981** = Tine Logar, Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem, v: *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV, Odjeljenje društvenih nauka 9), 29–33.
- Orožen 1981** = Martina Orožen, Fonološki opis za kraj Šmarje pri Jelšah (OLA 18), v: *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV, Odjeljenje društvenih nauka 9), 157–163.

- Prevolšek 2016** = Marjeta Prevolšek, *Kmetijsko izrazje v žetalskem govoru*, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2016.
- Pronk 2007** = Tijmen Pronk, The retraction of the neocircumflex in the Carinthian dialects of Slovene (on Ivšič's retraction), v: *Tones and Theories: Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology*, ur. Mate Kapović – Ranko Matasović, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2007, 171–183.
- Ramovš 1924** = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika II: konzonantizem*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1924.
- Rigler 1963** = Jakob Rigler, Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu, *Slavistična revija* 14.1–4 (1963), 25–78.
- Rigler 1986** = Jakob Rigler, *Razprave o slovenskem jeziku*, Ljubljana: Slovenska matica, 1986.
- SLA 1.2** = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas 1: Človek (telo, bolezni, družina) 2: komentarji*, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlasi).
- SLA 2.2** = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas 2: kmetija 2: komentarji*, ur. Jožica Škofic – Matej Šekli, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlasi).
- SLA 3.2** = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas 3: kmetovanje 2: komentarji*, ur. Jožica Škofic – Matej Šekli – Nina Pahor, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2023 (Jezikovni atlasi).
- Šekli 2018** = Matej Šekli, *Tipologija lingvogenез slovanskih jezikov*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2018.
- Škofic 2024** = Jožica Škofic, Fonološki opis govora kraja Zibika (SLA T334), *Jezikoslovni zapiski* 30.1 (2024), 173–194.

SUMMARY

A Phonological Description of the Local Dialect of Dobovec pri Rogatcu (SLA Data Point 339)

This article presents the basic phonological and accentual characteristics and a phonological description of the local dialect of Dobovec pri Rogatcu (SLA data point 339), which is part of the Srednještajersko (Middle Styrian) dialect in the Styrian dialect group. It describes the general phonological, phonetic and accentual features of this dialect. The phonological description of this local dialect is based on dialect material collected by Jurij Rojs for the Slovenian Linguistic Atlas (SLA) in 1966. The material was written in the old Ramovš's transcription and has been transcribed into the modern Slovenian phonetic transcription for the purpose of this article.

The local dialect shows the defining characteristics of the southern Styrian dialect base of southern Slovenian. Synchronically, it is part of the Srednještajersko (Middle Styrian) dialect in the Štajersko (Styrian) dialect group (with some features of Kozjansko–Bizeljsko dialect on the one hand, and the Haloško dialect of the Pannonian dialect group on the other). It does not exhibit quantitative or qualitative oppositions in stressed syllables because this local dialect is characterized by secondary lengthening of stressed syllabic nuclei in final syllables that were originally short in the vowel system. In long vowels, many systematic doublets or different reflexes coexist in the system, such as *ie:/e:/e/* for *è- (*g'lie:žŋ*, *'zi:e:nin* ~ *'ze:nin*, *'me:la* 'moka', *'se:dŋ*), *o:u/ø:/u:ø/* for *ò- (*'ko:uža*, *'dø:ta*, *'hø:ša* ~ *'huø:ša*, *p'ruø:sim*), and *u:/o:u/* for *ŭ and *ŭ̄- (*'vu:k*; *'bu:xa* vs. *'zo:u:na*; *'so:u:zã*).